

דניאל דורון

כנס הרצליה: החמצת הבעיה

ייתכן שאנו יושבים (בישראל) על פצצת זמן בתחום החברתי, הכריז הפרופ' רפי מלניק בד-רמטיות ערב הכנס המתנהל במרכז הבינתחומי בהרצליה.

אך עיון בנושאי הכנס לא יגלה אפילו רמז קטן לגודם המרכזי שהוא סיבת האיום שעליו התריע אחד ממעצבי הכנס. וזו אכזבה. מצפים מכנס הרצליה – שנעשה, בצדק, לכמה ציבורית מרכזית בענייני החוסן הביטחוני על כל יסודותיו, ובהם גם הכלכליים והחברתיים – שלא יתעלם מנושא כה מרכזי וכואב. אך על אף מצבם הכלכלי הקשה של רוב אזרחי ישראל, המשתכרים פחות מ-5,000 שקלים בחודש, מבחינת כנס הרצליה ומשתתפיו הטובים והמבריקים בקרב האליטות של ישראל, "אין כל חדש", כנראה, בחזית הכלכלית.

כלומר, אי אפשר לפרש את העובדה שאין בכנס חשוב כזה שום דיון בגורם המרכזי האחראי לבעיה הכלכלית-חברתית – הריכוזיות הכלכלית והפוליטית. הריכוזיות היא ביסוד הפיגור של המשק הישראלי והשחחתו, והיא הסיבה לעוני של מרבית עובדיו. כיצד היה אפשר להפוך את הכנס על פניו כדי לטפל בבעיות מצרים אך לא היה אפשר, לדברי המארגנים, להוסיף אפילו שולחן עגול קטן לתוכנית הכנס כדי שנושא הריכוזיות יעלה לדיון.

למלחמה בריכוזיות יהיו השלכות היסטוריות על כלכלת ישראל ורווחת תושביה. היש הסבר מדוע היא לא זכתה כלל להתייחסות בכנס הרצליה?

הריכוזיות, כפי שטענו לאחרונה מרבית הדוברים בכנס מכון נאמן שליד הטכניון, גורמת לחוסר התחרות וההתייעלות במשק. חוסר תחרותיות פירושו אי יעילות שפירושה תפוקה נמוכה שפירושה שכר נמוך (תפוקת העובד הישראלי המוכשר היא רק שני שלישים מזו של האמריקני). חוסר תחרותיות פירושו שהמונופולים של הטייקונים מפקיעים מחירים ולכן יוקר המחיה בארץ הוא מהגבוהים בעולם. חוסר תחרות פירושו שהעובד הישראלי נלכד בצבת של משכורות נמוכות ומחירים גבוהים, ואינו מסוגל "לגמור את החרדש".

בהנהגת הר"ד עוזי ארד נעשה כנס הרצליה לכנס חשוב המתמקד בביטחון. ארד ועוזריו שוכנעו כי לכך לכלה חשיבות גדולה בחוסן הביטחוני. זכיתי לנהל את החלק הכלכלי של הכנס בשלוש שנותיו הראשונות, ותמיד היה מתח בין החושבים שיש להקדיש את מירב הזמן לבעיות ביטחון ופחות לכלכלה או לחינוך (עוד יסוד אזרחי התורם לחוסן). אך תמיד הצליח הכנס לא להחמיץ נושא מרכזי, כמו שעשה הפעם.

בהנהגתו של האלוף (מיל') דני רוטשילד, שבא אחרי ארד, ממשיך הכנס להפתיע בכל שנה ברמתו ובתהודתו. אך זה רק מגביד את האכזבה מחוסר ההתייחסות הרועם לבעיה הקשה ביותר של המשק, בעיית הריכוזיות. עד השינוי האחרון היו בכנס שמונה מושבים שעיסוקם "חברתי-כלכלי" (מתוך 36, פרופ' רציה סבירה). המושבים התייחסו לכלכלה הגלובלית; לפיתוח סחר עם אסיה; לתעסוקה במגזר הערבי (למה לא לתעסוקה בכלל, נושא חשוב ביותר?); להשלכות כלכליות; לאתגרי הכלכלה הגלובלית; למנהיגות נשים ולסביבת החינוך הדיגיטלית. כל אלה הם נושאים חשובים ואופנתיים, אך הם בוודאי לא מרכזיים כמו נושא הריכוזיות, נושא שהודד מהדיון לאחר דיון מעמיק, לדברי המארגנים.

למלחמה בריכוזיות יהיו השלכות היסטוריות על כלכלת ישראל ורווחת תושביה. היש הסבר מדוע היא לא זכתה כלל להתייחסות בכנס הרצליה?